

NAUČNO DRUŠTVO SR BOSNE I HERCEGOVINE

RADOVI

KNJIGA XXI

ODJELJENJE MEDICINSKIH NAUKA

Knjiga 9.

SARAJEVO

1963

V. SPUŽIĆ, S. PERIŠIĆ, I. SPUŽIĆ, M. LJALJEVIĆ, M. LALIĆ I
V. DAMJANOVIĆ

STANJE ALERGIJE KOD STANOVNIKA KREMANSKE KOTLINE

(Primljeno na sjednici Odjeljenja medicinskih nauka održanoj 29. VI 1962. g.)

Mnogi autori istakli su da se u planinskim krajevima astma i druge alergijske pojave retko javljaju i da klima ovih krajeva deluje povoljno na prestanak alergijskih pojava (Spengler¹, Pierry², Blamoutier³, Wolfer⁴). Isto to pokazala su i ispitivanja u našim planinskim krajevima — Zlatibor⁵, Kopaonik⁶, Šar planina⁷, Bistra⁸, Soko Banja⁹, i dr. Da bismo potvrdili povoljno dejstvo visinske klime u planinskim mestima i proučili faktore koji dovode do povoljnog dejstva visinske klime, mi smo ispitivali stanje alergije kod stanovnika Kremne i Kremanske kotline.

Kremna je naselje u Kremanskoj kotlini koje ima oko 4.000 stanovnika. Kremanska kotlina, koja je sastavni deo zlatiborskog masiva, nalazi se između Zlatibora i Tare. Prosečna nadmorska visina kotline je 800 metara. U pogledu geološkog sastava uglavnom su zastupljeni silikati i krečnjak¹⁰. Zemljište je brežuljasto, pretežno pod pašnjacima. Klima je kontinentalna sa godišnjim kolebanjima temperature od — 2 do — 20 stepeni C°. Prosečna količina padavina u toku godine, kao u zapadnoj Srbiji uopšte, znatna je — oko 800 milimetara. Međutim, zahvaljujući spomenutom geološkom sastavu i konfiguraciji terena zemljište je ocedito i izloženo samo lokalnim vetrovima. Naselje je razbijenog tipa i sastoji se iz više međusobno udaljenih zaseoka. Stanovništvo se pretežno bavi stočarstvom.

U Kremni je pregledano 400 stanovnika, raznog spola i uzrasta. Kožne probe su radene kod 135 osoba, i to inhalacionim alergenima (bakterije, plesan, prašina, posteljina, paraziti žita, životinjske dlake i poleni) — kod 83 stanovnika, stanovnika, a kod 52 — nutritivnim alergenima (jaje, meso, mleko, ribe i pasulj).

Od osoba testiranih inhalacionim alergenima bilo je pozitivno 18%. Najviše je bilo pozitivnih kožnih proba na parazite žita (13%), i plesni i polene (po 6%). (V. tabl. br. 1). Kožne probe na nutritivne alergene bile su pozitivne kod 13% osoba. Najviše su bile pozitivne na meso (svih 13%, v. tabl. br. 2).

ТАБЛИСА БР. 1

Коже пробе на инхалационе алергене код становника Креманске котлине

Број прегледаних	Број тестираних	Случајеви са позитив- ном кожном пробом	Коже пробе позитивне на:							
			Кожне пробе бактерије	плесни прашину	постељину	паразитне зита	животињске длаке	полене		
400	85	15	2	5	1	1	11	2	5	
	процент	18	2,4	6	1,2	1,2	13	2,4	6	

ТАБЛИСА БР. 2

Коже пробе на nutritивне алергене код становника Креманске котлине

Број прегледаних	Број тестираних	Случајеви са позитив- ним кожном пробом	Коже пробе позитивне на алергене:					
			јaja	меса	млека	рибе	пасуља	
400	52	7	0	7	2	0	1	
	процент	13	0	13	3,8	0	1,9	

Kao što se vidi, procenat senzibilisanih na inhalacione alergene je relativno mali — 18%. Na prašinu je bilo pozitivno svega 1,2%, na životinjske dlake — 2,4%, iako je ovo stočarski kraj; jedino je procenat pozitivnih na parazite žita relativno veći (13%), mada u ravničarskim krajevima ovaj procenat dostiže i 24—30%. Procenat senzibilisanih na nutritivne alergene još je manji — 13%. Na ribu i na jaja nije bilo senzibilisanih, na pasulj, koji se upotrebljava relativno često, bilo je pozitivnih 1,9%, na mleko — 3,4%, a na meso, koje se upotrebljava povremeno, najviše zimi, i to usoljeno — 13%.

Bronhijalnu astmu nismo našli ni kod jednog od 400 pregledanih. Kod 3 deteta nađen je *Strophulus infantum*. Druge alergijske pojave takođe nisu nađene. Iz ovih rezultata vidi se da je procenat alergijskih pojava kod stanovnika Kremanske kotline vrlo mali (0,75%), dok u ravničarskim krajevima dostiže i 23%¹². Dobiveni rezultati odgovaraju nalazima koje smo dobijali do sada i u drugim planinskim krajevima.

Ispitivanje stanja alergije kod stanovnika Kremanske kotline potvrđuje da je procenat senzibilisanih u visinskim krajevima manji, a naročito da je procenat alergijskih pojava mali.

Pitali smo se kojim faktorima treba pripisati ovako povoljno stanje alergije kod stanovnika Kremanske kotline, odnosno koji su to faktori usled kojih u planinskim krajevima tako reći nema alergijskih pojava.

U Kremni, kao i u planinskim mestima uopšte, vazduh je čist, sadrži malo prašine, bakterija i alergena, što su pokazala naša određivanja na drugim planinama (Goč, Željin, Javor¹³). Zemljište je ocedito i porozno, te kuće nisu vlažne i ne obiluju plesnima. I tip naselja, način života i zanimanje stanovnika planinskih krajeva takođe doprinose odsustvu alergena. Slabo razvijena industrija i saobraćaj takođe doprinose manjoj zagađenosti vazduha, koji znatno doprinosi senzibilizaciji i uspostavljanju tkiva šoka.

Povoljno dejstvo visinske klime pripisuje se i drugim faktorima. Harvat i Mocoun pridaju naročiti značaj dekompresiji, što su potvrdili povoljnim dejstvom na astmatične napade dekompresijom u barokomorama. Međutim, Raišić¹⁵ i saradnici, na osnovu svojih rezultata dobijenih zahvaljujući veštačkoj visinskoj klimi u barokomorama, povoljno dejstvo visinske klime pripisuju dekompresiji sa hipoksijom. Mali broj alergijskih pojava može se delimično pripisati i maloj osetljivosti respiratornog sistema na acetilholin kod većine stanovnika planinskih krajeva, kao što je to pokazao Iv. Spužić¹⁶ prilikom ispitivanja stanovnika nizijskih i visinskih mesta pomoću Tiffeneauovog testa. Neki autori pripisuju povoljno dejstvo visinske klime i povećanoj aktivnosti nadbubrežnih žlezda, ali dok je, po Kalleru¹⁷ i Wissleru, ovo pojačanje kratkotrajno po dolasku u ove krajeve, po Praderu¹⁸, ono je dugotrajnije. D. Davidović¹⁹ je kod stanovnika Kremanske kotline našla da su 17-keto-steroidi u mokraći povećani.

Jedan od važnih faktora povoljnog stanja alergije je i odsustvo predispozicije ka alergijskim pojavama kod stanovnika planinskih mesta. Naša ispitivanja kod naseljenika sa Zlatibora i drugih visinskih krajeva u alergogenim krajevima (Glogonjski rit²⁰, Zmajevo²¹) pokazala su da planinci ne dobijaju astmu i druge alergijske pojave ni kada žive u alergogenim krajevima 10 i više godina.

Činjenica da u nekim planinskim mestima u Sloveniji (Jezerško i dr.²²) gde su kiše češće i vlažnost veća, i pored visinske klime, ima više

astmatičara, kao i činjenica da u nekim povoljnim visinskim mestima (Soko Banja i dr.) dolazi do pojave astmatičnih napada kod astmatičara iz drugih krajeva posle naglih barometarskih promena govore da povoljno dejstvo visinske klime ne možemo pripisati nekom osobenom, posebnom faktoru. Naša terenska ispitivanja pokazala su da je povoljan uticaj visinske klime u stvari samo rezultanta svih pomenutih faktora.

ZAKLJUČAK

Ispitivanja stanja alergije kod stanovnika Kremanske kotline potvrdila su da je kod stanovnika visinskih krajeva procenat senzibilisanih, a naročito procenat alergijskih pojava, manji nego kod stanovnika nizijskih krajeva. Povoljno dejstvo visinske klime rezultat je mnogobrojnih faktora koji su karakteristični za planinske krajeve.

(Institut za medicinska istraživanja Srpske akademija nauka i umetnosti — Odjeljenje za eksperimentalnu i kliničku patologiju.)

V. SPUŽIĆ, S. PERIŠIĆ, I. SPUŽIĆ, M. LJALJEVIĆ, M. LALIĆ
i V. DAMJANOVIĆ

L'ETAT DE L'ALLERGIE CHEZ LES HABITANTS DE LA VALÉE DE KREMNA

R É S U M É

Les examens de l'état de l'allergie chez les habitants de la vallée de Kremna, qui fait partie de la région montagneuse de Stari Vlah ont confirmé les constatations antérieures que chez les habitants des régions d'altitude le pourcentage de sensibilisation allergique et surtout celui de l'apparition des manifestations allergiques sont bien moins élevée que chez les habitants des régions de plaines.

Sur 400 habitants examinés dans la vallée de Kremna, il n'a été trouvé aucun cas d'asthme bronchial. Il a été trouvé en tout 3 cas de manifestations allergiques (urticaire et autres, 0,75%). Le pourcentage de sensibilisés aux pneumallergènes a été de 18%, et aux allergènes alimentaires de 13%. Une constatation aussi favorable est le résultat de l'action des nombreux facteurs caractéristiques pour les régions d'altitude.

(Institut de recherches médicales de l'Académie serbe des Sciences—Section de Pathologie expérimentale et clinique).

LITERATURA

1. *Spengler Alex.*: Bericht über die Saison rhätischer Bäder und Kurorte im Jahre 1878. Chur, 1879.
2. *Piery M.*: Thérapeutique hydro-climatique des maladies non tuberculeuses de l'appareil respiratoire. Masson, Paris, 1934.
3. *Blamoutier P.*: Ile Congrès international de l'Asthme. L'expans. scient. franc., 1950.

4. *Wolfer R.*: Acta davosiensia. No 11, octobre, 1935.
5. *Spužić V., Pujević S., Ljaljević M., Vukobratović S., Milanković P.*: Zbornik radova Instituta za medic. istraživanja Srpske akad. nauka, 1957.
6. *Spužić V., Pujević S., Ljaljević M., Devečerski M., Spužić Iv., Ivković L.*: Glas CCXXX Srpske akad. nauka. Odeljenje medic. nauka, 1958.
7. *Spužić V., Devečerski M., Ljaljević M., Spužić Iv.*: Glas Srpske akademije nauka CCXXIII. Odeljenje medic. nauka. Knj. II, 1956.
8. *Spužić V., Slavković V., Pavlović Vera, Kentera D., Devečerski M.*: Glas Srpske akad. nauka CCXLIV. Odeljenje medic. nauka, knj. 15, 1960.
9. *Spužić V., Pujević S.*: Srpski arhiv, LXXXIV, 1957, 10.
10. *Zeremski Miloš*: Glasnik Srpskog geograf. društva, sv. XXXIV, 1954.
11. *Spoujitch V.*: IIIe Congrès International d'Allergologie. Paris, 1958.
12. *Spoujitch V., Danilović V., Burijan J., Pujević S.*: IIIe Congrès européen d'Allergologie, Firenze, 1956. Il pensiero scientifico. Roma, 1956.
13. *Spužić V., Davidović Drenka, Mojović M., Ljaljević M.*: Glas Srpske akademije nauka CCXXXVIII. Odeljenje medic. nauka, knj. 14, 1959.
14. *Harvat J. i Macoun p.*: Čehoslovački medicinski pregled, 1956, II, 4.
15. *Rajšić R. i Davidović J.*: III sastanak fiziologa FNRJ. Skoplje, 1958.
16. *Spužić Ivan*: Revue Française d'Allergie, 4, 249, 1961.
17. *Koller cit. Wissler*: The Therapy of bronchial asthma. Stenfert. Leiden, 1956.
18. *Prader cit. Wissler*: The Therapy of bronchial asthma. Stenfert. Leiden, 1956.
19. *Davidović Drenka*: Zbornik radova Instituta za medic. istraživanja Srpske akad. nauka i umetnosti, LXXI. knj. 8, 1960.
20. *Spužić V., Slavković V., Spužić Iv., Živković M., Davidović Drenka, Mojović M.*: Glasnik Srpske akademije nauka i umetnosti, CCXLIV. Odeljenje medic. nauka, knj. 13, 1960.

